

УПРАВЛЕНИЕ НА ЦЕНТРОВЕТЕ ПО МЕДИАЦИЯ В ПРЕДУЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Лиляна Савова

*Магистър „Право“, магистър „Здравен мениджмънт“,
докторант към Институт по информационни и
комуникационни технологии към БАН, сертифициран медиатор
и обучител по медиация,
председател на УС на Институт „Итера“,
председател на УС на Камарата на медиаторите в България*

MANAGEMENT OF MEDIATION CENTERS IN PRE-SCHOOL EDUCATION

Lilyana Savova

*Master of Law, Master of Health Management, PhD student
at Institute of Information and Communication Technologies
at Bulgarian Academy of Sciences, certified mediator, certified
mediation trainer, Chairperson of the board of Itera Institute
and Chamber of mediators in Bulgaria*

Резюме: Настоящият доклад разглежда спецификите при създаването и управлението на центровете по медиация в предучилищното образование в България.

Ключови думи: *медиация, медиатор, предучилищно образование, детска градина, център по медиация, конфликт, управление на конфликти*

Abstract: This report examines the specifics of the establishment and management of mediation centers in pre-school education in Bulgaria.

Key words: *mediation, mediator, pre-school education, kindergarten, mediation center, conflict, conflict management*

Въведение

Настоящата разработка цели запознаване със спецификите при създаването и управлението на центровете по медиация в предучи-

лицното образование в България съобразно законовите изисквания, специфични за медиацията като правно регламентирана процедура и образованието като значима обществена сфера, която функционира по специфични регламентиран механизми.

Изложение

Медиацията в България и Европейския съюз и начина на нейното приложение се регулира от Закони и подзаконовни нормативни актове, директиви, резолюции, препоръки и др. В България, медиацията се регулира чрез:

- Закона за медиацията (ЗМ);

- процедурните и етичните правила за поведение на медиатора, одобрени със Заповед №ЛС-04-364/17.06.2005 г. на Министъра на правосъдието, издадена на осн. §1 ПЗР на ЗМ;

- Наредба №2/15.03.2007 г. за условията и реда за одобряване на организациите, които обучават медиатори; за изискванията за обучение на медиатори; за реда за вписване и отписване и заличаване на медиатори от Единния регистър на медиаторите и за процедурните и етични правила за поведение на медиатора;

- Правилата за осъществяване на контрол за спазване на изискванията за обучение на медиатори и за реда за извършване на проверки на организациите по чл.2 от Наредба №2/15.03.2007 г., одобрени със Заповед 20-04-1892/02.11.2012 г. на Министъра на правосъдието.

В рамките на Европейския съюз медиацията се регулира чрез:

- Директива 2008/52/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 май 2008 относно някои аспекти на медиацията по гражданско-правни и търговско правни въпроси;

- Резолюция на Европейския парламент от 13.09.2011 г. относно прилагането в държавите членки на Директивата относно медиацията, нейното въздействие върху медиацията и възприемането ѝ от съдилищата – 2011/2026(INI);

- Препоръките на Комитета на Министрите на Съвета на Европа:

• R (98) 1 относно семейната медиация,

• R (99) 19 относно медиацията по наказателни въпроси,

• R (2001) 9 относно медиацията между административни власти и частни лица,

• R (2002) 10 за медиация по граждански въпроси;

- Директива 2013/11/ЕС за алтернативно разрешаване на спорове;
- Регламент (ЕО) № 524/2013 относно онлайн решаване на потребителски спорове.

При прилагането на процедурата по медиация в областта на образованието следва да се вземат предвид и особеностите на образователната сфера и специфичния начин на нейното функциониране.

В България образованието е структурирано на 4 нива: предучилищно образование, училищно образование, висше образование и обучение и образование за възрастни. При разработване на модела за приложение на медиацията в образованието са взети предвид спецификите за всяко едно образователно ниво, както и участниците в процесите, свързани с възникване и управление на конфликти. Взети са предвид и възрастовите особености на участниците в тези процеси, както и ограничената дееспособност в случаите, когато се управляват конфликти между деца.

Медиацията в образованието дава възможност за постигане на значими социални резултати – придобиване на емоционални компетентности при деца, развиване на емоционални компетентности при възрастни, ефективно управление на конфликти и превенция на агресията.

При създаване на център по медиация в образователните институции един от първите важни етапи е свързан с провеждане на информационни кампании, които да обхванат всички участници в процеса – директор и административни служители, педагогически специалисти, деца, родители, трети лица.

Въпреки че законът за медиация е приет преди близо 19 години, процедурата по медиация все още не е заела своето дължимо място в българското общество. За голяма част от институциите, включително и образователните такива, процедурата не е позната като процес, не се познават възможностите и предимствата ѝ. Все още се допуска използването на понятия като „образователен медиатор“, които нямат общо с медиацията като процес и не отговарят на нормативните изисквания съобразно Закона за медиацията. За да се преодолеят естествените бариери, свързани с прилагането на процес, който не е достатъчно добре познат, е необходимо активното ѝ популяризиране в образователната институция, в която предстои да

се създаде център по медиация. Начините на популяризиране трябва да обхващат всички целеви групи, като бъдат използвани канали и подходи, подходящи за всяка целева група. Такива канали могат да включват разпространение на печатни материали на територията на детската градина, разполагане на информационни табла, провеждане на информационни срещи, ползване на медийни партньорства, ползване на социални медии и различни дигитални инструменти и други, съобразно поставените задачи и цели.

Следващ важен етап е обучаването и подготовката на педагогически специалисти. Тази подготовка следва да включва общо познаване на процеса от всички педагогически специалисти на територията на конкретната образователна институция, която ще създава център по медиация чрез специализирани кратки обучения, които дават основна, базова информация как се прилага медиацията в образованието.

Следващ етап е провеждане на специализирани обучения, практикуми, открити уроци и др. Методиката предвижда всяка образователна институция, която ще създава център по медиация, да има обучени сертифицирани медиатори – директор или зам.- директор и минимум двама педагогически специалисти. Полезно е, ако се сертифицират и родители, които имат готовност да участват в процеса по създаване и управление на център по медиация. Взаимодействието с родителите има съществено значение при създаването на центъра по медиация.

Друг важен етап е определяне на координатор/и на центъра по медиация, които изпълняват цялостната организационна дейност, свързана с функционирането на центъра по медиация. Координаторите следва да бъдат сертифицирани медиатори, които имат специализация „Медиация в образованието“ и са преминали обучение за координатори.

Изисквания към медиаторите, които ще осъществяват дейност към центъра по медиация: да са преминали сертифициращо обучение за медиатори; да са преминали надграждащо специализирано обучение по „Медиация в образованието“; да работят в екип с поне двама колеги медиатори.

Медиаторите следва да се ангажират да провеждат медиация към Програмата за медиация в учебните заведения, съгласно Стандартите за провеждане на медиация, като се стремят да осигу-

гурят възможно най-високо качество на процедурата при спазване на принципите за неутралност, безпристрастност, поверителност, доброволност и равнопоставеност. Програмата за медиация в учебните заведения се управлява от директора на учебното заведение и/или определен от него екип, който взема решенията, свързани с функционирането на програмата. Координаторът към програмата изпълнява текущите задачи във връзка с работата на програма за медиация, възложени му от директора на учебното заведение или определения от него екип. По преценка на директора на учебното заведение работата на програмата за медиация може да бъде подпомагана от съвет за медиация с участието на медиатори, адвокати и представители на институции, който да има консултативна функция и да дава предложения за подобряване на дейността на програмата.

Необходими документи за ефективно функциониране на център по медиация в предучилищното образование: заявление за медиация/заявление за препращане към медиация; процедура; устройствен правилник; споразумение за започване на медиация; декларация за съгласие на медиаторите, част от центъра; декларация за поверителност; декларация за съгласие от родител; етичен кодекс на медиатора; информационен бюлетин.

Заклучение

Въпросът, свързан с ефективното управление на конфликти като превенция проявите на агресия, се разглежда в различните европейски държави, включително и в България. Изследвайки различни подходи, медиацията все повече се утвърждава като един от най-ефективните методи за водене на преговори и управление на конфликти. Поради тази причина намира все по-голямо приложение в различни обществени сфери. В областта на образованието този подход добавя и още една значима социална стойност – развиване на емоционални компетентности през уменията на медиатора.

На база на проведено проучване сред 40 педагогически специалисти установихме, че в близо 83% от случаите на конфликти в образователна среда става въпрос за недоразумения и липса на комуникация между участниците в конфликта, които биха могли

да бъдат разрешени чрез подобряване на комуникацията между страните и посредством методите на медиацията.

За контакти:

Лиляна Савова

магистър „Право“, магистър „Здравен мениджмънт“, докторант към Институт по информационни и комуникационни технологии към БАН, сертифициран медиатор и обучител по медиация, председател на УС на Институт „Итера“ и Камарата на медиаторите в България
lsavova@itera.bg